

SPECIFICKÉ PORUCHY UČENÍ

- ❑ Problematika SPU se objevuje již na počátku 20. století, rozvoj diagnostiky nastal v 60. letech minulého století.
- ❑ U nás se ve svých pracích zabývá vývojovými poruchami učení prof. Matějček, v současné době V. Pokorná.
- ❑ SPU zasahují do života dítěte nejen ve sféře učení, ale mnohdy výrazně ovlivňují i jeho vlastní sebepojetí a sebevědomí a následně se promítají i do vztahů k okolí.
- ❑ I velmi nadané děti, u nichž se vyskytují SPU, mají s učením problém – velmi dobře si uvědomují, že jim školní práce nejde tak jak by si představovaly a jejich vztah ke vzdělávání se může stát negativním.

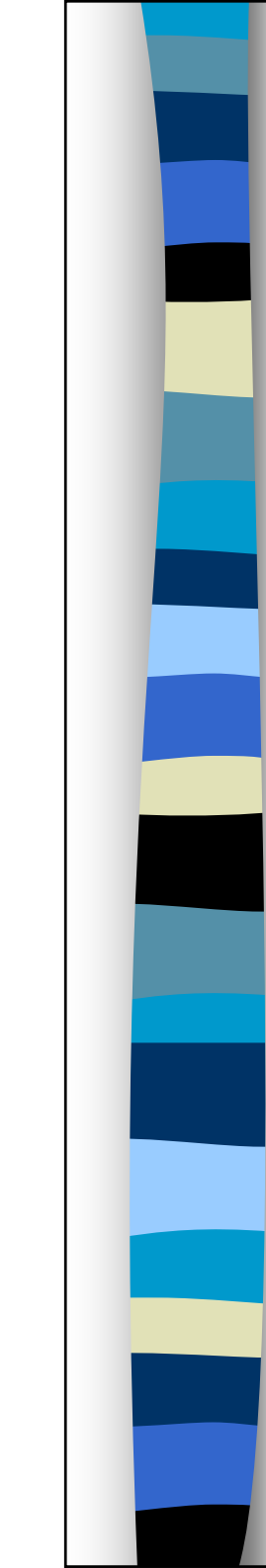
VÝVOJOVÉ PORUCHY UČENÍ

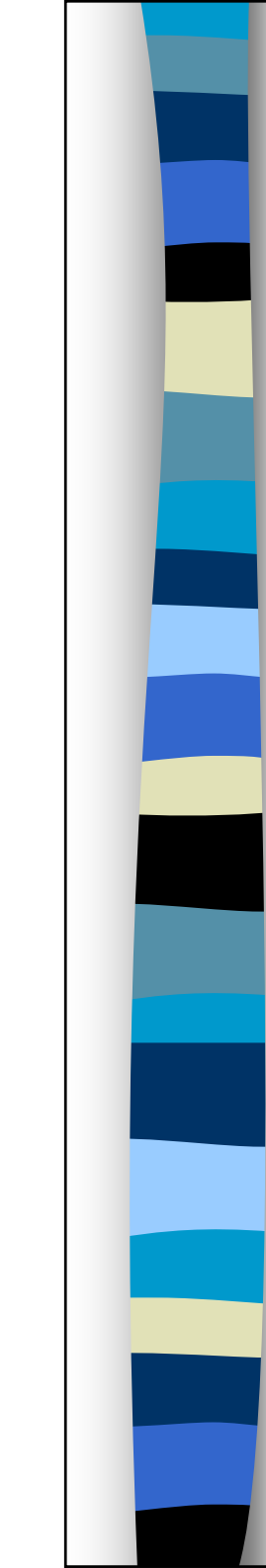
■ Poruchy významně ovlivňující školní výkon dítěte:

- Dyslexie
- Dysortografie
- Dysgrafie
- Dyskalkulie

■ Poruchy které nebrání dítěti v získávání dovedností a vědomostí:

- Dyspinxie – porucha kreslení
- Dyspraxie
- Dysmúzie

-
- V praxi se nejčastěji setkáváme s tím, že vyučující ČJ nebo M v průběhu prvního stupně upozorní rodiče, že jejich dítě nečte, či nepočítá tak dobře jako ostatní a doporučí jim návštěvu poradenského zařízení.
  - Druhou cestou je vlastní potřeba některého z rodičů zjistit, proč jeho dítě ve škole nespívá – rodiče již dnes mají velmi dobré povědomí o existenci SPU.

-
- Vyšetření začíná anamnézou – v níž se m.j. věnujeme:
    - rodinné anamnéze z hlediska školní úspěšnosti rodičů
    - školní problematice (jakým způsobem se dítě učí číst – analyticko syntetická metoda x metoda globální) apod.
    - způsobu a délce školní přípravy

  - V jednotlivých činnostech zjišťujeme u dítěte situaci v následujících oblastech:
    - způsob čtení (slabikuje, chybuje, potichu si předříkává slova, rozumí textu, či ne, čte rychle, pomalu...)
    - způsob psaní (píše pomalu, obtížně, jaké dělá chyby...)
    - Způsob počítání (zajímají nás běžné početní úkony- sčítání, odčítání, násobení, dělení, jak chápe slovní úlohy, jak pracuje v geometrii...)

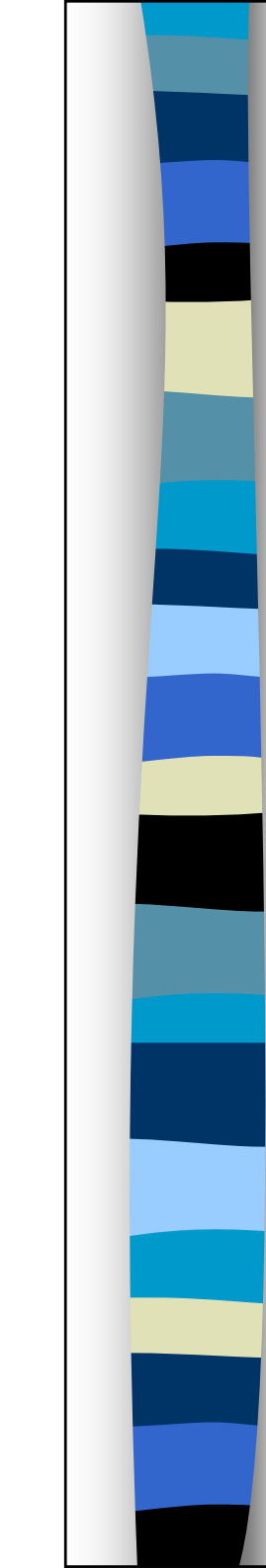
ČTENÁŘSKÝ VÝKON V NORMĚ A PATOLOGII

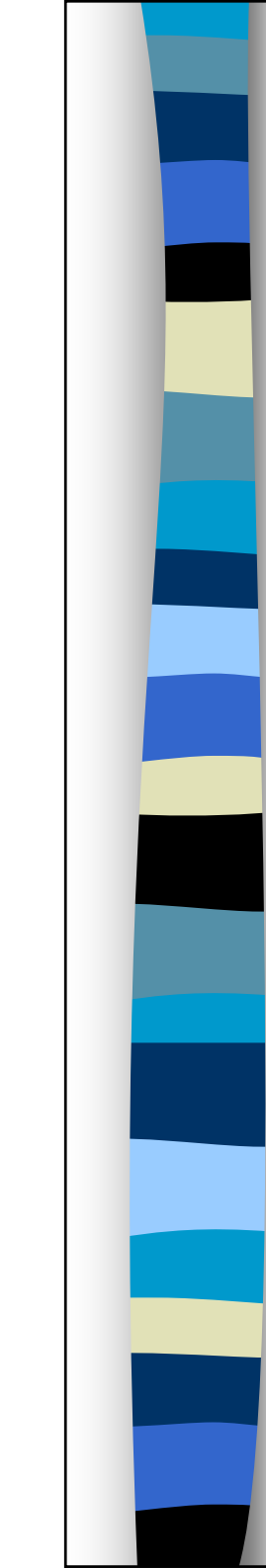
- ❑ **Dyslexie** – porucha čtení.
- ❑ **Definice** (Matějček, 1993): dítě není schopno se při běžné výuce, přiměřeném nadání a dobrých sociokulturních příležitostech naučit číst.
- ❑ **Etiologie** – nejčastěji se uvádí hereditární, encefalopatická, smíšená, či nezmámá.

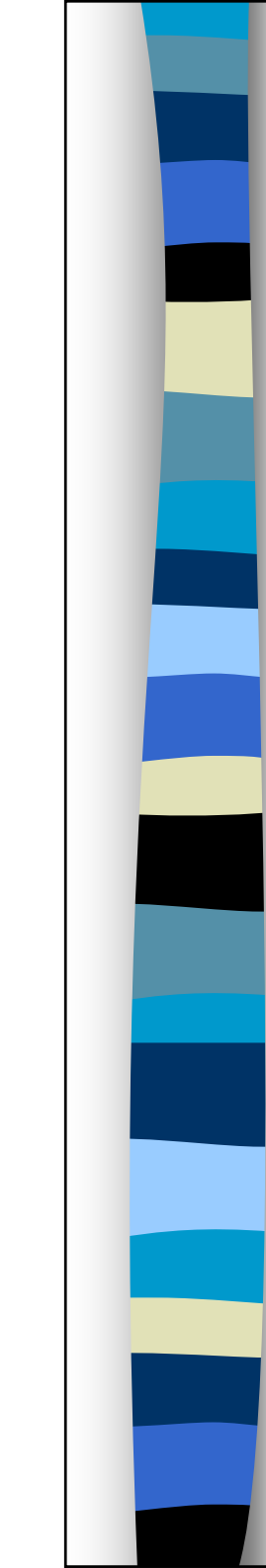
□ **Základní typy dyslexie (Krejčířová, 19995):**

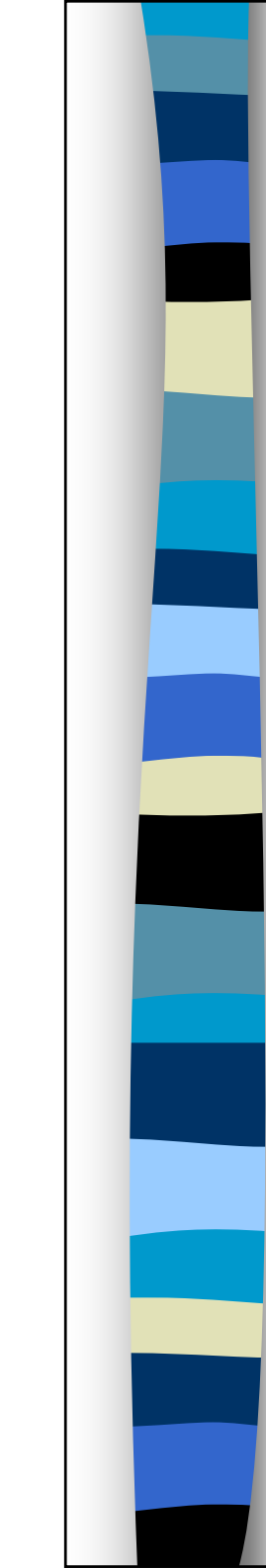
- dyslexie na podkladě percepčních deficitů (nedostatky ve sluchové a zrakové percepci)
- dyslexie s převahou obtíží v oblasti motorické (oční pohyby, jejich plynulost) – nacvičuje se pomocí čtecího okénka
- dyslexie na podkladě integračních obtíží (nefunguje souhra a plynulé přecházení z jedné modality do druhé)
- dyslexie s poruchou dynamiky základních psychických procesů (hyperaktivní dítě čte rychle, povrchně, zbrkle, se spoustou „zbytečných“ chyb x hypoaktivní dítě čte pomalu a těžkopádně, nestačí číst ani psát, selhává v časově omezených úkolech)
- dyslexie z hlediska vztahu verbální x neverbální složka intelektu
- dyslexie z hlediska lateralizace hemisfér

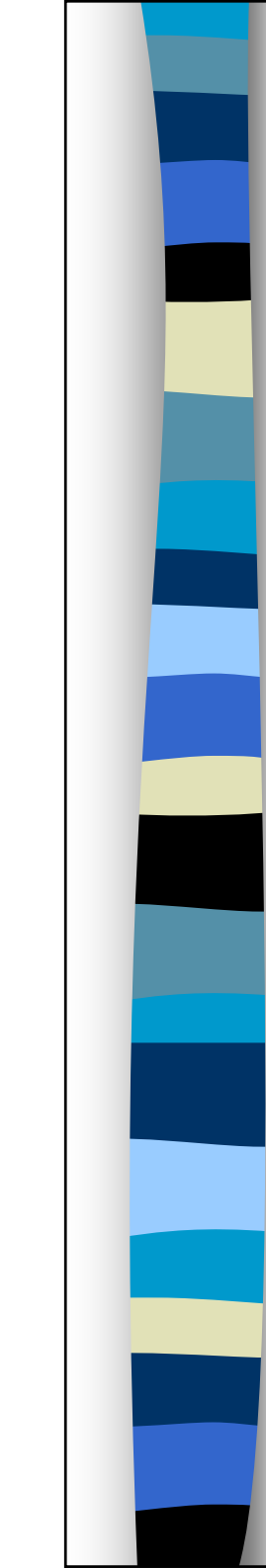
-
- **Dysortografie** – porucha pravopisu. Velmi často bývá spojena s dyslexií, diagnostikuje se společně, existují však i případy, kdy se objevují pouze problémy v psaní a čtení je bez komplikací. Matějček (1993) uvádí několik typů:
    - **Dysortografie na podkladě nedostatků sluchového vnímání**, které se projevují:
      - v analýze slov na hlásky (dítě v psaní vynechává písmenka, komolí slova)
      - v rozlišování měkkých a tvrdých slabik (ditini-dytyny)
    - **Dysortografie na podkladě nedostatků ve zrakové percepci** (dítě si obtížně pamatuje tvary písmen a nedostatečně rozlišuje tvarově podobná písmena např. tiskací b,d,p, psané a,o,e)

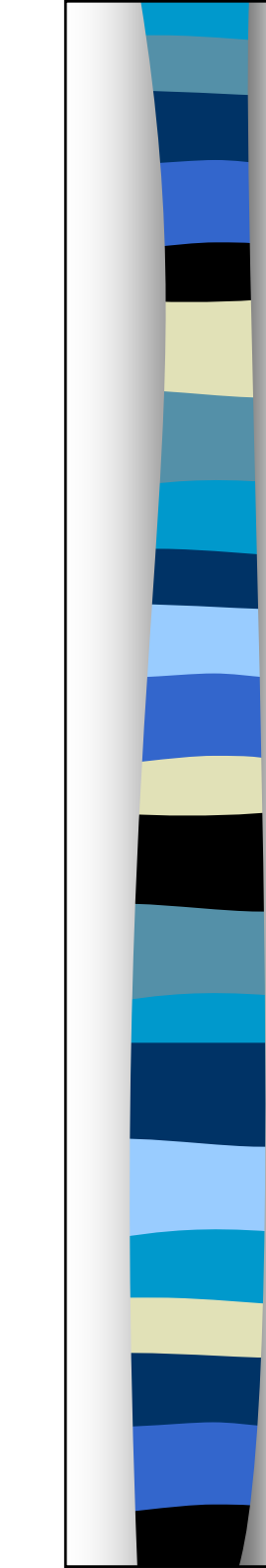
-
- ❑ **Dysortografie na podkladě problémů v dynamice duševních dějů:** může se jednat o dítě s pomalým tempem (hypoaktivní forma), které nestačí tempu psaní, nedokáže si rychle vybavit gramatická pravidla a při psaní je uplatnit, děti opačného typu (hyperaktivní forma) píší rychle, bez rozmyšlení, vynechávají písmena a diakritická znaménka, nedopisují konce slov...
  - ❑ **Dysortografie na podkladě dysgrafie** (problémy s vlastním napsáním písmen jsou natolik výrazné, že dítěti nezbyvá čas na kontrolu gramatiky)

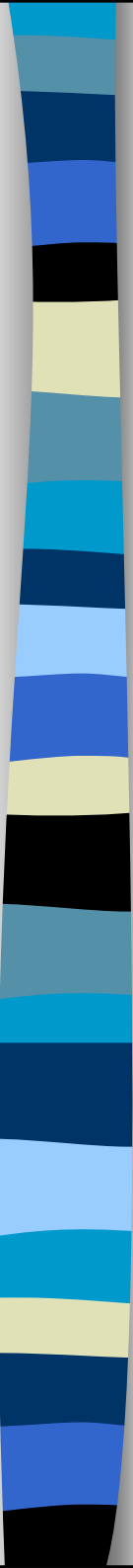
-
- ❑ **Dysgrafie** – dítě se nedokáže naučit psát, přestože nemá žádnou vadu (např. postižení motoriky, smyslovou vadu, problémy v nadání...).
  - ❑ Spíše se vyskytují problémy s tím, že písmo je obtížně čitelné, jednotlivé tvary písmen splývají, dítě se netrefí na linku, často škrtná, přepisuje a gumuje.
  - ❑ Písmo je rovněž těžkopádné, či velmi rozvleklé, veliké, nebo naopak příliš drobné – maličké. Dítě si nedokáže vybavit či napodobit tvary písmen.
  - ❑ Při pozorování vidíme jak křečovitě drží tužku, často jej bolí ruka a musí si ji protřepat, píše pomalu, mnohdy „celým tělem“.

-
- ❑ **Dyskalkulie** – specifická porucha počítání, kdy má dítě běžné předpoklady pro naučení se počítat, ale přesto se této dovednosti učí s výraznými obtížemi.
  - ❑ Problém dyskalkulie souvisí nejspíše s poruchou vyšších funkcí (abstraktní myšlení a chápání symbolů).
  - ❑ **Člení se na několik typů:**
  - ❑ verbální (dítě má problémy v pojmenování čísel, matematických znaků, počtu...)
  - ❑ praktognostická (dítě má problémy v manipulaci s předměty, rozlišování více-méně, řazením podle velikosti...)
  - ❑ lektická (dítě má problémy se čtením čísel a matematických znaků)
  - ❑ grafická (dítě má problémy s psaním čísel)
  - ❑ ideografická (dítě má problémy s matematickými pojmy a vztahy mezi nimi)
  - ❑ operacionální (dítě má obtíže s matematickými operacemi)

-
- ❑ Matematické schopnosti jsou komplexem několika různých složek (všeobecný matematický faktor, numerické faktory, prostorové, verbální, usuzovací a paměťové)
  - ❑ Akalkulie – neschopnost počítat, ztráta již nabytých dovedností
  - ❑ Kalkulastenie – lehké problémy v početních schopnostech, které jsou podmíněny sociálně
  - ❑ Hypokalkulie – lehké obtíže u dětí s minimálně průměrnými rozumovými předpoklady
  - ❑ Oligokalkulie – u dětí se sníženými rozumovými předpoklady se vyskytují výraznější obtíže, než očekáváme

-
- Krejčířová (2004) uvádí mezi znaky dyskalkulie problémy ve:
    - vizuoprostorové dovednosti (dítě odpočítá řadu ale neví, že konečné číslo znamená celkový počet)
    - v prostorové paměti (abychom mohli počítat, je potřeba mít v paměti „matematickou tabulku“)
    - v sekvenčních dovednostech – dodržení plánu, postupné kroky výpočtu

PRŮBĚH VYŠETŘENÍ SPU

-
- Vyšetření kognitivních funkcí – WISC III, PDW...
  - Vyšetření paměti a pozornosti
  - Úroveň percepčních funkcí:
    - sluchová percepce
    - zraková percepce
    - vizuomotorická koordinace
  - Vyšetření laterality
  - Zabýváme se prožíváním, osobnostními vlastnostmi, volnými vlastnostmi a sociálními vztahy

SPECIFICKÉ ZKOUŠKY PRO JEDNOTLIVÉ PORUCHY UČENÍ

- ❑ **zkouška čtení** (zkouška dle Matějčka-dítě čte nahlas po dobu 3 minut předlohu adekvátní věku a stupni ZŠ – sledujeme způsob čtení x rychlost čtení - počet přečtených slov...)
- ❑ **zkouška psaní** (rozlišujeme schopnost opisovat text x přepis textu – z tištěných do psacích písmen, diktát)
- ❑ **zkouška matematických schopností** (je náročná a dlouhá, často rozdělována do 2 až 3 částí – způsob práce při řešení matematických úkonů, soubor specifických zkoušek z M)

-
- ❑ Percepční zkoušky
  - ❑ Verbální zkoušky
  - ❑ Lexické zkoušky
  - ❑ Prostorové a grafické zkoušky –Reyova-Osteriethova figura
  - ❑ Operační faktory – test Kalkulie
  - ❑ Paměťové faktory
  - ❑ Schopnost úsudku
  - ❑ Nonverbální část IQ testu

□ Nepřímé zdroje diagnostických informací:

- rozhovor s rodiči
- rozhovor s učitelem
- rozhovor s dítětem

□ Přímé zdroje diagnostických informací:

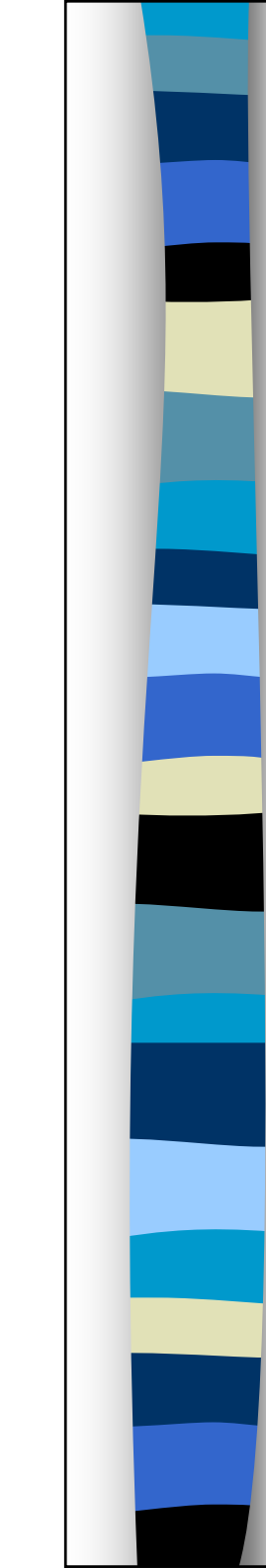
- hodnocení výkonu
- hodnocení způsobu práce
- chyby a jejich analýza
- chování dítěte při plnění zadaných úkolů

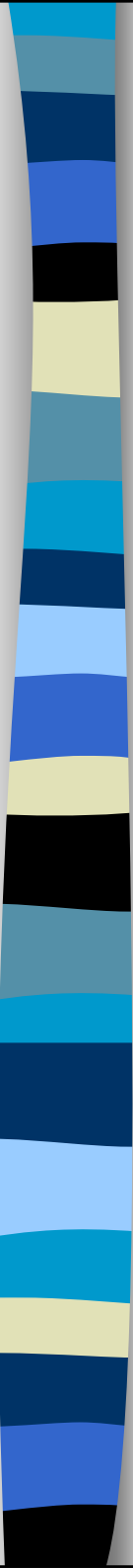

VÝZNAM DOVEDNOSTI ČÍST, PSÁT A POČÍTAT V DNEŠNÍ DOBĚ A V DNEŠNÍ KULTUŘE

- Vliv školní neúspěšnosti dítěte na jeho kariéru
- Vliv školní neúspěšnosti dítěte na situaci v rodině
- Vliv školní neúspěšnosti na osobnost dítěte

-
- Nepříznivý vliv prostředí
    - podmínky rodinného prostředí
    - podmínky školního prostředí
  - Důvod nápravy SPU
  - Prevence SPU
  - Strategické zásady pro nápravu SPU

TECHNIKY NÁPRAVY SPU

-
- Oblasti nápravy:
  - Rozvoj poznávacích funkcí
    - sluchová diferenciacie řeči
    - zraková percepce tvarů
    - prostorová orientace
    - nácvik sekvencí, posloupnosti
    - koncentrace pozornosti
    - paměť
    - rozvoj pohotovosti mluvidel
    - rozvoj slovní zásoby

PROJEKTY K NÁPRAVĚ SPU

(Pokorná, 1997 in Teorie, diagnostika a náprava SPU)

- ❑ Nápravné techniky Grace M. Fernaldové
- ❑ Senzorická integrace – Jean Ayresová
- ❑ Metoda Brigitte Sindelarové. Deficity dílčích funkcí.
- ❑ Tréninkové programy Georga Spiela
- ❑ Diagnostická a nápravná metoda Wolfganga Simona
- ❑ Programy zaměřené na kognitivní dovednosti
- ❑ Diagnostika a náprava dětí s vývojovými poruchami učení podle D.H.Scotta
- ❑ Lingvistický projekt nápravy SPU
  - Dortmundská analýza pravopisných chyb (I.Lofflerová, U. Meyerová-Schepersová)
- ❑ Integrativní vzdělávací kineziologie
  - Brain Gym Paula Dennisona